

Opilio canestrinii (Thorell, 1876) - en nyindvandret mejer i Danmark (Opiliones)

HENRIK ENGHOFF

Enghoff, H.: *Opilio canestrinii* (Thorell, 1876) - a newly immigrated Danish harvestman (Opiliones).
Ent. Meddr 55: 39-42. Copenhagen, Denmark, 1987. ISSN 0013-8851.

Opilio canestrinii is recorded for the first time from Denmark, based on numerous finds on house walls and similar habitats in Jutland and the islands of Zealand and Bornholm in 1986. The species is probably a new immigrant in Denmark, since an extensive survey during the years up to 1962 failed to reveal it. An extensive survey is announced for 1987, aimed at elucidating the occurrence of *canestrinii* in Denmark, including possible interactions with the morphologically and ecologically similar *O. parietinus* (De Geer, 1778).

Henrik Enghoff, Zoologisk Museum, Københavns Universitet, Universitetsparken 15, DK - 2100 København Ø, Danmark.

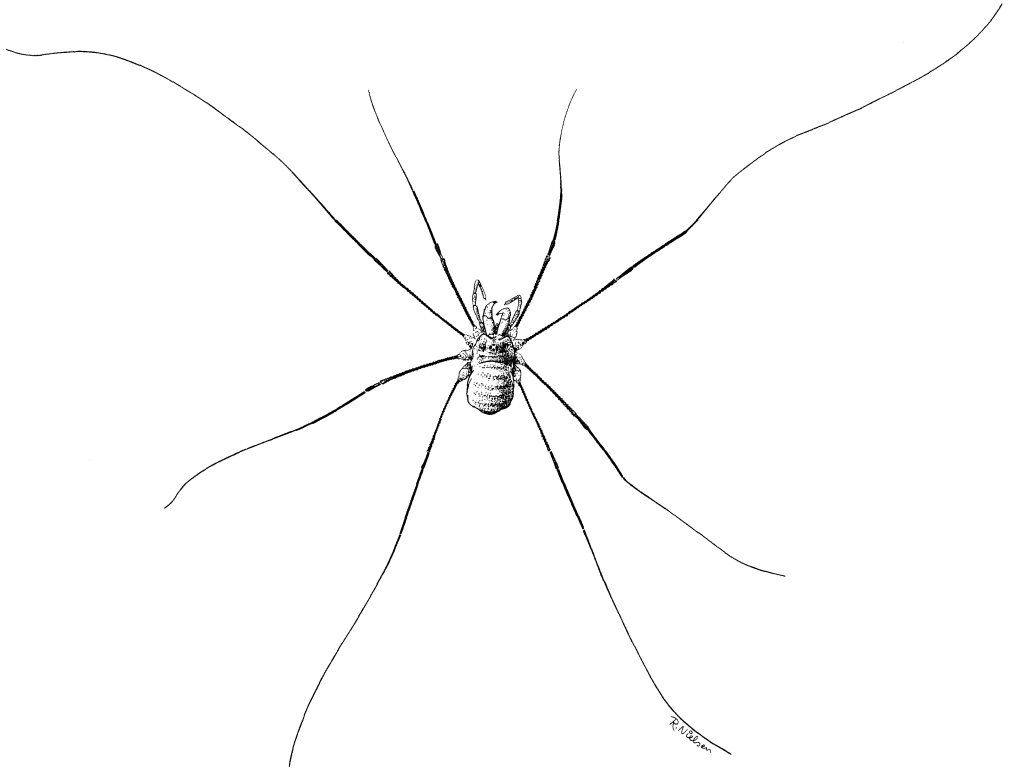
Da jeg (Ent. Meddr 46: 80) anmeldte Jochen Martens' fremragende bestemmelsesværk over mellemeuropæiske mejere (Martens 1978), udtrykte jeg det fromme håb, at fremkomsten af denne bog måtte »bevirke, at det fra Danmark kendte antal mejerarter forøges udover de usle sytten, der for tiden kendes«.

Dette er nu sket: Den 11.x.1986 sad der på læhegnet i min have i Gentofte (NEZ: UB48) en mejer, der så »underlig« ud. Jeg indsamlede den »underlige«, bestemte den ved hjælp af Martens (1978) og fik den til *Opilio ravennae*. Denne art, som rettelig skal hedde *O. canestrinii* (Thorell, 1876) (se Gruber 1984), er vidt udbredt i Italien samt i et smalt bælte nord derfor: Schweiz, Østrig og Tyskland, hvor det hidtil nordligste publicerede fund er Templin ca. 60 km N for Berlin (Bliss 1981). Det nyeste udbredelseskort findes hos Gruber (1984); ifølge J. Martens (in litt.) er der siden kommet adskillige tyske fund til.

Den danske forekomst af *canestrinii* indskrænker sig ikke til det enlige eksemplar fra min have. I løbet af efteråret fandt jeg talrige stykker både i haven og andre steder i Gentofte, og en hastigt iscenesat kampagne

blandt kolleger og bekendte resulterede i masser af fund fra Nordøst-, Midt- og Syd-sjælland, 4 fund fra Århus-Silkeborg egnen og 1 fra Bornholm (Gudhjem). Det er stort set de steder, hvor der har været set efter arten, så man må nok regne med, at *canestrinii* er udbredt over hele landet. Det milde vejr langt ind i december gjorde, at eftersøgningen kunne fortsætte længe: De sidste eksemplarer blev fundet stivfrosne den 20. december - sæsonens første egentlige frostdag.

O. canestrinii er let at finde: Den holder meget af at sidde frit fremme på mure, stakitter o.l. - en vane, den deler med flere andre arter: Under indsamlingerne i 1986 fandtes *canestrinii* først og fremmest sammen med *Leiobunum rupestre* (Herbst, 1799) og *Oligolophus hansenii* (Kraepelin, 1896). Ifølge Meinertz (1964a) er det især *Opilio parietinus* (De Geer, 1778), der sidder på mure (*parietinus* betyder »knyttet til vægge«). Martens (in litt.) skriver, at *O. canestrinii* er i færd med at fortrænge *O. parietinus* og *O. saxatilis* C.L. Koch, 1839, i Vesttyskland. Under indsamlingen af mejere på mure i efteråret 1986 blev der kun fundet

en enkelt *parietinus*, skønt arten ifølge Meinertz (1964b) er meget almindelig. Man kan derfor gætte på, at *parietinus* også i Danmark er under pres fra *canestrinii*. Det er dog også muligt, at manglen på *parietinus* i 1986-materialet skyldes, at undersøgelsen startede så sent: Meinertz (1964c) fandt ikke *parietinus* senere end oktober.

Alt tyder på, at *canestrinii* er nyindvandet i Danmark: I tiden op til 1962 foretog N. Thydsen Meinertz (1964a,b,c) en særdeles grundig undersøgelse (4100 lokaliteter) af danske mejere og lagde ikke mindst vægt på sådanne lokaliteter tæt ved menneskelig beboelse, hvor næsten alle fund af *canestrinii* er gjort. Hvis *canestrinii* dengang var blot tilnærmelsesvis så hyppig, som den synes at være i dag, er det utænkeligt, at Meinertz ikke ville have fundet den. Det kunne derimod godt tænkes, at han havde fejlbestemt den - det var jo før Martens' tid (1978). Imidlertid har jeg gennemgået Meinertz'

materiale af *O. parietinus*, som er den art, der snarest kunne forveksles med *canestrinii*, men alle hanner var korrekt bestemt (konserverede hunner kan næppe bestemmes). Gruber (1984) mener, at artens forekomst i Mellemeuropa skyldes en recent spredning, da der ikke foreligger sikre mellemeuropæiske fund af *canestrinii* fra før 1968 (Østrig). Bliss (1981) mener derimod, at *canestrinii* har været overset i DDR. Forholdene i Danmark tyder nærmest på, at Gruber har ret - at *canestrinii* har invaderet Mellemeuropa i de senere år. Ekspansionen har tydeligvis været rettet direkte nordpå fra det italienske »primærareal«. Hvordan udbredelsen er sket, kan man kun gætte på, men uden tvivl har menneskelig transport været den altafgørende faktor. Måske med biler? (Jeg har fundet masser af *canestrinii*'er i min garage.)

O. canestrinii er let at kende i levende live: Det er en af de mest langbenede af mejerne, med en ganske lille krop. Kroppen

er mere eller mindre tegl- til gulerodsfarvet. Til tider dækker denne farve hele rygsiden (især hanner); mange hunner er overvejende grå på ryggen, men har en tegl-gulerodsfarvet midtstribe. Sidst på året er kroppen hos begge køn ofte overvejende grå, men kroppens sider (dvs. benenes hofter) bevarer tegl-gulerodsfarven. De lange ben kan være ensfarvet sorte, eller de kan være afvekslende lys- og mørkringede. Efter Danmarks Fauna (Meinertz 1962) bestemmes *canestrinii* til *O. parietinus*, som den dog let kendes fra, dels på farven (*parietinus* mangler tegl-gulerodsfarven), dels på, at pedipalpens femur mangler torne, eller højst er yderst sparsomt tornet (*parietinus* er stærkt tornet). Hanner kendes ydermere på penis, som yderst på skaftet har et par lateralt åbne, langagtige hulninger (*parietinus* har her et par dybe, dorsalt rettede lommer; fra siden ser man en glat flap, der afgrænser lommen).

Skønt det kan fastslås, at *O. canestrinii* er veletableret i Danmark, er der stadig en del spørgsmål at besvare:

1. Hvornår er den indvandret?
2. Findes den overalt i landet?
3. I hvor høj grad er den bundet til huse o.l. menneskeskabte levesteder?
4. Har den delvis fortrængt *O. parietinus*, eller er der en tidsforskel mellem de to arters optræden?

Spørgsmål 1 kan kun besvares, hvis der skulle dukke dansk mejermateriale fra perioden 1962-85 op i en eller anden samling, og det er nok usandsynligt.

De øvrige spørgsmål kan derimod besvares ved nye undersøgelser. Sådanne er plan-

lagt i 1987, se opfordringen nedenfor, under navnet »Operation *Opilio* 1987«.

Jeg vil gerne rette en tak til de mange, der har deltaget i undersøgelsen 1986: Mogens Andersen, Hans & Pia Baagøe, Vibeke Boye, Henning S. Clausen, Martin A.B. Enghoff, Knud Flensted, Peter Gjelstrup, Ole Karsholt, Niels Peder Kristensen, Søren Langemark, Ole Lomholdt, Ole E. Meyer, Peter Nielsen, Marianne Pereira, Niels Otto Preuss, Tom Schiøtte, Niels Bødker Thomsen, Lars Trolle, Søren Lyng Winter, samt Nils Møller Andersens kat. Endvidere til Dr. J. Martens, Mainz, for oplysning om *canestrinii*'s forekomst i Vesttyskland.

Litteratur

- Bliss, P., 1981: Zur Verbreitung von *Opilio ravennae* Spoek in der DDR. - Faun. Abh. Dresden 8: 87-90.
- Gruber, J., 1984: Über *Opilio canestrinii* (Thorell) und *Opilio transversalis* Roewer (Arachnida: Opiliones, Phalangiidae). - Ann. Naturhist. Mus. Wien 86B: 251-273.
- Martens, J., 1978: Weberknechte, Opiliones. - Tierwelt Dtl. 64: 1-464.
- Meinertz, N.T., 1962: Mosskorpioner og mejere. - Danmarks Fauna 67: 1-193.
- 1964a: Beiträge zur Ökologie der dänischen Opilioniden. - Vidensk. Meddr dansk naturh. Foren. 126: 403-416.
- 1964b: Eine zootopographische Untersuchung über die dänischen Opilioniden. - Ibid. 126: 417-449.
- 1964c: Die Jahreszyklus der dänischen Opilioniden. - Ibid. 126: 451-464.

Opfordring: »Operation *Opilio* 1987«

Hermed opfordres alle til at deltage i en undersøgelse af danske mejere i 1987, med særligt henblik på den nyindvandrede *Opilio canestrinii*.

Hovedformålet er at besvare de spørgsmål vedrørende *canestrinii*, som er stillet i ovenstående artikel. Derudover vil undersøgelsen måske kunne vise, om der er sket andre ændringer i den danske mejerfauna siden Meinertz' undersøgelser op til 1962. Der kan være sket hyppighedsforskydninger, må-